

УДК 712.253 (477.42)

В.І. МЕЛЬНИК, О.Р. БАРАНСЬКИЙ, О.І. ШИНДЕР

Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
Україна, 01014 м. Київ, вул. Тимірязєвська, 1

ІСТОРИЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН САДОВО-ПАРКОВОГО АНСАМБЛЮ У МОЛОЧКАХ

Висвітлено історію дендрологічного парку в Молочках (Чуднівський р-н Житомирської обл.). Проаналізовано складений у 1862 р. «Каталог дерев і кущів, які зростають у Молочках». Запропоновано оголосити старі дерева парку ботанічною пам'яткою природи.

У другій половині XVIII — першій половині XIX ст. садово-паркове мистецтво України досягло небувалого розвитку. Багато палаців та парків мальовничо вписались у ландшафти Волині, Поділля, Придніпров'я, українських степів. І кожен з цих садово-паркових ансамблів був шедевром ландшафтної архітектури. В XX ст. більша частина садово-паркових ансамблів України були зруйновані або цілком винищені. Під час війн та політичних подій було також знищено документацію про багатьох з них. У зв'язку з цим архівні фонди та літературні дані щодо садово-паркових ансамблів України є нечисленими. Ми навіть досі не знаємо, яким був асортимент рослин. Виявлений у фондах Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського каталог дерев і кущів, які зростали у відкритому ґрунті в Молочках (Чуднівський р-н Житомирської обл.), в якому зазначено походження рослин та їхню адаптацію до умов зростання [7], є надзвичайно цінним документом для вивчення історії інтродукції та паркознавства. Він був нами детально проаналізований. З метою вивчення сучасного стану флористичного різноманіття дендропарку в Молочках у 2010 р. проведено його детальне обстеження.

Палац у Молочках — «один із найкрасивіших на Волині» [4] (рис. 1) — був побудований його володарем Бартоломеем Гіжицьким у 1815–1820 рр. Парк був закладений німецьким ландшафтним архітектором Кайзером [4]. Як свідчать сучасники, це був один з найвидатніших ландшафтних архітекторів того часу на Волині. Створені ним об'єкти ландшафтної архітектури мало чим поступалися творінням знаменитого ірландського архітектора Діонісія Міклера (Маклера), який також працював на Волині у XVIII–XIX ст. [5]. Окрім саду в Молочках, Кайзером були закладені

Рис. 1. Загальний вигляд маєтку у Молочках (Liwski, 1881)

парки в Антонінах (Хмельницька обл.) та в Романові (Житомирська обл.). Усі вони відзначалися великою видовою та формовою різноманітністю. Так, в Антонінах у 1856 р. зростало 3500 видів, форм і культиварів [5] (до нашого часу збереглися лише 18 видів).

Значним флористичним різноманіттям відзначався також дендропарк у Молочках. Паркові насадження займали значну площу (приблизно 25 га). Серед дерев своєю величністю вирізнялася одинока срібляста тополя. Перед фасадом палацу був закладений великий газон. На відгородженій частині цього газону були зібрані рідкісні види декоративних кущів. У трьох оранжереях вирощували тропічні рослини та помаранчеві дерева [5].

Найбільшого розквіту дендропарк у Молочках досяг, коли володарем маєтку був Франциск Ксаверій Замойський — «любитель і знавець ботаніки» [6], який «турботливо ставився до саду і доглядав його особисто» [4]. Замойський заклав подібний сад у сусідньому селі Носівка, де була садиба його сестри. За свідченням Р. Афтаназі [4], сад у Носівцях зник з поверхні землі.

Згідно з каталогом (табл. 1, рис. 2) [7], складеним у 1862 р., усього на території садиби Молочки було інтродуковано 308 видів і 151 внутрішньовидовий таксон та культивар. Серед них 66 видів та 40 форм і культиварів належали до відділу Pinophyta, 242 види та 111 форм і культиварів — Magnoliophyta. Розподіл видів за життєвими формами такий: дерев — 184, кущів — 100, напівкущів і кущиків — 23, ліан зі здерев'янілим стовбуром — 6, трав'янистих рослин — 4 види. У табл. 1 ми наводимо оригінальні назви та їхні відповідники згідно із сучасними номенклатурними положеннями [1–3].

У другій колонці оригінальної таблиці, яка названа «Pochdzenie», автор каталогу наводить 60 автохтонних видів з числа представлених у колекції; 41 вид — рослини, інтродуковані на територію садиби задовго до 1862 р.; 189 видів, форм і культиварів — молоді рослини вирощені з саджанців незадовго до 1862 р. (у таблиці позначені spr.); 165 таксонів — молоді рослини, вирощені з насіння (z.n.). У третій колонці («Wytrzywalosc») наведено інформацію про зимостійкість інтродуцентів.

Ми узагальнили дані обох колонок і склали шкалу успішності інтродукції, яка максимально наближена до оригінальних вказівок автора. Згідно з цією шкалою група А (в оригіналі — а) представлена автохтонними видами, які переважно є найстійкішими в умовах культури (Pinus sylvestris, Acer campestre, Cerasus avium, Crataegus oxyacantha, Rhododendron luteum та інші). У цій групі особливий інтерес викликають гранично-ареальні для півдня Житомирщини види (Acer pseudoplatanus, A. tataricum, Alnus incana, Lembotropis nigricans, Ledum palustre, Rhododendron luteum).

KATALOG SPRAWOZDAWCZY.			CATHALOGUE COMPTE-RENDU.		
SPIS DRZEW I KRZEWOW			DES ARBRES et BUISSONS		
Hodowanych w gruncie w Moloczka (pobud. gubernia Wołyńska) OD ROKU 1862 i gatunków tamże dziko rosnących.			cultivés en pleine terre à Moloczki (Volhynie méridionale) DEPUIS L'AN 1862 ainsi que des espèces qui y poussent à l'état sauvage.		
W adnotacjach, w rubryce „Pochodzenie” gatunki miejscie (autochtony) oznaczono lit. a., — dawniej już (przed rokiem 1862) wprowadzone, lit. d. z., — te gatunki, które od roku 1862 sprowadzilem jako nowe planety, znakiem spr., — od téjże porę wprowadzone z nasion tu na miejscu, lit. z n. W rubryce „Wytrzywalosc”, te gatunki, które bez nakrywania zimowego dobrze wytrzymują klimat tutejszy, nie mają żadnego znaku, — te, które bez nakrycia zimowego, mają dobrze wytrzymują, oznaczylem jedynym znakiem z., — te zaś, które bez nakrycia, karłowacieją, lecho żyją, oznaczone dwoma znakami ??, — a nakoniec, te gatunki, które nawet pod nakryciem, pomimo powrotnych różnych prób, powtórnie zginęły, oznaczono zerem 0.			Dans la rubrique „Provenance”, les espèces indigènes (autochtones) sont marquées d'un a., — les espèces importées que j'ai déjà troué l'an 1862, sont marquées par d. z., — celles, que (depuis l'an 1862) j'ai fait venir de l'étranger, à l'état de jeunes plantes, sont marquées par spr., — enfin celles, que j'ai élevés ici même de semences, sont marquées par z n. Dans la rubrique „Rusticité”, les espèces, qui, sans aucun abri d'hiver, poussent bien, n'ont aucune marque, — celles, qui, non abritées en hiver, souffrent parfois du climat, ont un signe z., — celles, qui non abritées en hiver, vivent, mais, ont deux signes ??, — enfin celles, qui, même abritées de différentes manières, n'ont pas pu passer les hivers en pleine terre, sont marquées d'un zéro 0.		
Drzewa i krzewy iglaste.					
Conifères.					
Nomenclatura według E. A. Carrière					
Nomenclature d'après E. A. Carrière.					
	Pochodzenie	Wytrzywalosc		Pochodzenie	Wytrzywalosc
Abies balsamea	z n.	0	Abies Finlayi	z n.	0
„ „ argentea varieg.	z n.	0	„ Sibirica (Fischk.)	z n.	0
„ Cephalonica (Apollonia)	z n.	0	„ Tashkentica (hort.)	spr.	0
„ Cilicica	z n.	0	„ taxifolia (hort.) (Douglasii ??)	z n.	0
„ Fraseri	z n.	0	Chamaecyparis obtusa	spr.	0
„ „ Hindiana	spr.	0	„ „ rugosa	spr.	0
„ lasiocarpa	spr.	0	Cupressus funebris	z n.	0
„ nobilis glauca	spr.	0	„ „ horzontalis	z n.	0
„ Nordmanniana	z n.	0	„ Lawsonii	z n.	0
„ pectinata (Europaea)	z n.	0	„ „ glauca	z n.	0

Рис. 2. Перша сторінка Katalog sprawozdawczy

Таблиця 1. Перелік видів, підвидів і культиварів парку в Молочках (станом на 1862 р.)

Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*
	PINOPHYTA	
<i>Abies balsamea</i>	<i>Abies balsamea</i> (L.) Mill.	B2
<i>A. balsamea argentea varieg.</i>	<i>A. balsamea</i> 'Argentea'	B2
<i>A. Cephalonica</i> (Apollinis)	<i>A. cephalonica</i> Loud.	D
<i>A. Cilicica</i>	<i>A. cilicica</i> Carr.	D
<i>A. Fraseri</i>	<i>A. fraseri</i> (Pursh) Poir	B2
<i>A. Fraseri Hudsonia</i>	<i>A. fraseri</i> 'Hudsonia'	B2
<i>A. lasiocarpa</i>	<i>A. lasiocarpa</i> Nutt.	C1
<i>A. nobilis glauca</i>	<i>A. nobilis</i> Lindl.	D
<i>A. Nordmanniana</i>	'Glauca' <i>A. nordmanniana</i> (Stev.) Spach	C1
<i>A. pectinata</i> (Europaea)	<i>A. pectinata</i> Lam. & DC.	C2
<i>A. Pinsapo</i>	<i>A. pinsapo</i> Boiss.	D
<i>A. Sybirica</i> (Pichta)	<i>A. sibirica</i> Ledeb.	B2
<i>A. Taschkendica</i> (hort.)	<i>A. 'Taschkendica'</i>	B2
<i>A. taxifolia</i> (hort.) (Douglasii ??)	<i>Pseudotsuga menziesii</i> (Mirb.) Franco — <i>Pseudotsuga taxifolia</i> (Poir.) Britt. — <i>Pseudotsuga douglasii</i> (Lindl.) Carr.	B2
<i>Chamaecyparis obtusa</i>	<i>Chamaecyparis obtusa</i> Siebold & Zucc.	B2
<i>C. obtusa pygmaea</i>	<i>Chamaecyparis obtusa</i> 'Pygmaea'	B2
<i>Cupressus funebris</i>	<i>Cupressus funebris</i> Endl.	D
<i>C. horyzontalis</i>	<i>C. sempervirens</i> L. 'Horizontalis'	D
<i>C. Lawsonii</i>	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> (A. Murr.) Parl. — <i>Cupressus lawsoniana</i> A. Murr.	C1
<i>C. Lawsonii glauca</i>	<i>C. lawsoniana</i> 'Glauca'	D
<i>C. Lawsonii pendula</i>	<i>C. lawsoniana</i> 'Pendula'	C1
<i>Ginkgo biloba</i>	<i>Ginkgo biloba</i> L.	C2
<i>Juniperus chinensis argenteo var.</i>	<i>Juniperus chinensis</i> L. 'Albae'	B2

Продовження табл. 1.

Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*
<i>J. communis</i>	<i>J. communis</i> L.	B2
<i>J. communis Cracovia</i> (hort)	<i>J. communis</i> 'Cracovia'	B2
<i>J. communis stricta</i> (Hybernica)	<i>J. communis</i> 'Hibernica'	B2
<i>J. communis Suecica</i>	<i>J. communis</i> 'Suecica'	B2
<i>J. macrocarpa</i> (Neaboriensis)	<i>J. macrocarpa</i> Sibth. & Sen.	B2
<i>J. nana</i> (Alpina)	<i>J. sibirica</i> Burgsd. — <i>J. alpina</i> (Suter) S.F.Grey. — <i>J. nana</i> Willd.	B2
<i>J. nana Canadensis</i>	<i>J. sibirica</i> — <i>J. nana</i> Willd.	B2
<i>J. oblonga</i>	<i>J. oblonga</i> Bieb.	B2
<i>J. pendula viridis</i> (hort.)	<i>J. communis</i> 'Pendula'	C1
<i>J. prostrata</i>	<i>J. horizontalis</i> Moench. — <i>J. prostrata</i> Pers.	B2
<i>J. Sabina repens</i>	<i>J. sabina</i> L.	B1
<i>J. Sabina repens argentea</i>	<i>J. sabina</i> 'Variegata'	B2
<i>J. Virginiana</i>	<i>J. virginiana</i> L.	B2
<i>J. Virginiana fastigiata</i>	<i>J. virginiana</i> 'Pyramidalis'	B2
<i>J. Virginiana glauca</i>	<i>J. virginiana</i> 'Glauca'	B2
<i>J. Virginiana f. pendula</i>	<i>J. virginiana</i> 'Pendula'	C1
<i>Larix Dahurica</i>	<i>Larix gmelinii</i> (Rupr.) Rupr. — <i>L. dahurica</i> Turcz. ex Trautv.	B2
<i>L. Europaea</i>	<i>L. decidua</i> Mill. — <i>L. europaea</i> DC.	B1
<i>L. Europaea aureo var.</i>	<i>L. decidua</i> 'Sulphurea'?	B2
<i>L. europaea coerulescens</i>	<i>L. decidua</i> 'Coerulescens'	B2
<i>L. microcarpa</i>	<i>L. americana</i> Michx. — <i>L. microcarpa</i> Bedf.	B2
<i>Picea Americana alba</i>	<i>Picea glauca</i> (Moench) Voss. 'Alba' — <i>P. canadensis</i> (Mill.) Britt., Sterns & Pogg.	B2
<i>P. Americana coerulea</i>	<i>P. glauca</i> 'Coerulea'	B2

Продовження табл. 1.			Продовження табл. 1.		
Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*	Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*
P. Americana nigra	P. glauca 'Nigra'	B2	P. Massoniana	P. thunbergii Parl. — <i>P. massoniana</i> Siebold & Zucc.	D
P. Americana rubra	P. glauca 'Rubra'	B1	P. Peuce	P. peuce Gris.	B2
P. excelsa (Europa)	P. abies (L.) Karst. — <i>P. excelsa</i> (Lam.) Link	B1	P. Pinaster (maritime)	P. pinaster Sol.	D
P. excelsa carpathica	P. abies	B2	P. ponderosa	P. ponderosa Dougl.	B2
P. excelsa columnna	P. abies 'Columnaris'	B2	P. pumilio rotundata (Mugho)	P. mugo Turra	B2
P. excelsa pendula	P. abies 'Pendula'	B2	P. pumilio uncinata	P. uncinata Mill. ex Mirb. — <i>P. pumila</i> (Pall.) Regel.	B2
P. Menziesii	P. sitchensis Carr. — <i>P. menziesii</i> Lindl.	B2	P. rigida	P. rigida Mill.	C1
P. Morinda (Khutrow)	P. morinda Link. — <i>P. khutrow</i> Carr.	C2	P. Strobilus	P. strobilus L.	B1
P. nana Zamoyska (hort.)	P. glauca 'Nana'?	B2	P. Strobilus umbraculifera	P. strobilus 'Umbraculifera'	C2
P. obovata	P. obovata Ledeb.	D	P. sylvestris	P. sylvestris L.	A
P. orientalis	P. orientalis (L.) Link	B2	P. sylvestris rubra argentea	P. sylvestris 'Argentea'	A
P. orientalis pygmaea	P. orientalis 'Nana'	B2	P. sylvestris rubra (Rigensis)	P. sylvestris 'Rigensis'	A
P. Schrenkiana	P. schrenkiana Fisch. & C.A. Mey.	C1	Pseudo-Tsuga Douglasii	Pseudotsuga menziesii — <i>P. douglasii</i>	B2
Pinus Benthamiana	—	D	P. Douglasii taxifolia	Pseudotsuga menziesii — <i>P. taxifolia</i> , <i>P. douglasii</i>	B2
P. Cembra Helvetica	Pinus cembra L.	B2	Taxodium distichum	Taxodium distichum (L.) Rich.	C2
P. Cembra Uralensis	P. sibirica (Rupr.) May	B2	T. sempervirens (Sequoia taxifolia)	Sequoia sempervirens (Lamb.) Endl. — <i>T. sempervirens</i> Lamb.	D
P. Coulterii	P. coulteri Don.	D	Taxus baccata	Taxus baccata L.	C1
P. deflexa	—	D	T. baccata adpressa	T. baccata 'Adpressa'	C1
P. excelsa (Himalaya)	P. wallichiana A.B. Jacks. — <i>P. excelsa</i> Wall.	D	T. baccata fastigiata (Hybernica)	T. baccata 'Fastigiata'	C2
P. flexilis	P. flexilis James	C2	T. baccata f. imperialis	T. baccata 'Imperialis'	C1
P. inops (Jersey)	P. virginiana Mill. — <i>P. inops</i> Sol.	B2	T. Canadensis	T. canadensis Marsh.	C1
P. Jeffreyi	P. jeffreyi Balf.	B2	Thuja occidentalis	Thuja occidentalis L.	B2
P. Lambertiana	P. lambertiana Dougl.	D	T. occidentalis Lobbii	T. occidentalis 'Lobbii'	B2
P. Laricio Austriaca	P. nigra Arn. — <i>P. laricio</i> var. <i>austriaca</i> Ant.	B2	T. occidentalis Menziesii	T. occidentalis 'Menziesii'	C1
P. Laricio Corsicana	P. nigra Arn. subsp. <i>laricio</i> (Poir.) Maire. — <i>P. laricio</i> Poir.	D	T. occidentalis Warreana	T. occidentalis 'Wareana'	B2
P. Laricio Taurica	P. pallasiana Lamb. — <i>P. laricio</i> var. <i>pallasiana</i> Asch. et Graebn. — <i>P. taurica</i> hort.	B2	T. orientalis (Biota) aurea	Platyclusus orientalis (L.) Franco 'Aurea' — <i>Thuja orientalis</i> L.	D

Продовження табл. 1.			Продовження табл. 1.		
Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інт-родукції*	Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інт-родукції*
T. orientalis fascescens	P. orientalis 'Fascescens'	C2	A. Pseudoplatanus Woorlii	A. pseudoplatanus 'Woorleei'	D
T. orientalis gracilis	P. orientalis 'Gracilis'	C2	A. Tartaricum	A. tataricum L.	A
T. orientalis pyramidalis	P. orientalis 'Cupressoides' – T. o. f. pyramidalis (hort.)	C1	Aesculus hypopocastanum	Aesculus hypocastanum L.	B1
T. orientalis Tartarica	P. orientalis	C1	A. hypocastanum rubicunda	A. hypocastanum 'Schirnhoferi' – A. h. f. rubicunda Lois.	B2
Thujaopsia borealis	–	B2	Alnus glutinosa	Alnus glutinosa (L.) Gaertn.	A
T. dolabrata	T. dolabrata Sieb. et Zucc.	C1	A. glutinosa imperialis	A. glutinosa 'Imperialis'	B2
Tsuga Canadensis	Tsuga canadensis (L.) Carr.	B2	A. glutinosa laciniata	A. glutinosa 'Laciniata'	B1
T. Mertensiana	T. mertensiana (Bong.) Sarg.	C1	A. incana	A. incana (L.) Moench	A
Wellingtonia gigantea	Sequoiadendron giganteum Lindl. – Wellingtonia gigantea Lindl.	D	A. serrulata	–	B2
MAGNOLIOPHYTA			Amelanchior Chinensis	Amelanchier asiatica (Siebold & Zucc.) Endl.	B2
Acer campestre	Acer campestre L.	A	Ampelopsis quinquefolia	Parthenocissus quinquefolia (Kern.) Fritsch. – Ampelopsis quinquefolia Graebn.	B1
A. Colchicum	A. laetum C.A. Mey. – A. colchicum Hartwiss	C2	A. quinquefolia Veithi	Ampelopsis tricuspidata (Siebold & Zucc.) Planch. 'Veitchii' – A. Veithii Anon	C2
A. dasycarpum	A. saccharinum L. – A. dasycarpum Ehrh.	B2	Amygdalus nana	Amygdalus nana L.	B1
A. dasycarpum digitatum	A. saccharinum 'Laciniatum'	B2	Azalea Pontica	Rhododendron luteum Sweet. – Azalea pontica L.	B2
A. Ginnala	A. ginnala Maxim.	B2	Berberis Amurensis	Berberis amurensis Rupr.	B2
A. Monspessulanum	A. monspessulanum L.	C1	B. Canadensis	B. canadensis Mill.	B1
A. Negundo	A. negundo L.	B2	B. Fischerii (hort.)	B. 'Fischerii'	B2
A. Negundo argenteo var.	A. negundo 'Variegatum'	C1	B. heteropoda	B. heteropoda Schrenk.	B2
A. obtusatum	A. obtusatum Waldst. & Kit.	C2	B. numularia (integerrima)	B. numularia Bge.	C1
A. Platanoides	A. platanoides L.	A	B. vulgaris	B. vulgaris L.	A
A. Platanoides globosum	A. platanoides 'Globosum'	B2	B. vulgaris atropurpurea	B. vulgaris 'Atropurpurea'	B2
A. Platanoides laciniatum	A. platanoides 'Laciniatum'	B2	Betula alba	Betula pubescens Ehrh. – B. alba L.	A
A. Pseudoplatanus	A. pseudoplatanus L.	A	B. alba fastigiata nova.	B. pubescens 'Fastigiata'	B2
A. Pseudoplatanus atropurpureum	A. pseudoplatanus 'Atropurpureum'	B1			
A. Pseudoplatanus Leopoldii	A. pseudoplatanus 'Leopoldii'	D			

Продовження табл. 1.			Продовження табл. 1.		
Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*	Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*
B. alba foliis purpureis	B. pubescens 'Purpurea'	B2	Cornus alba	Swida alba (L.) Opiz. — <i>Cornus alba</i> L.	B1
B. alba laciniata	B. pubescens 'Laciniata'	B2	C. alba argenteo-varieg.	S. alba 'Argenteo-marginata'	B2
B. costata	B. costata Trautv.	B2	C. alba atosangoinea	S. alba 'Atrosanguinea'	B2
B. dalecarlica	B. dalecarlica L.	B2	C. alba Sybirica	S. alba var. sibirica Lodd.	B2
B. homilis (Sibirica)	B. humilis Schrank.	B2	C. mascula	Cornus mas L.	B1
B. lenta	B. lenta L.	B2	C. mascula Taurica	C. mas	B2
B. nigra (recte rubra Mchx.)	B. nigra L.	B2	C. paniculata	C. racemosa Lam. — <i>C. paniculata</i> L'Herit.	B2
B. odorata	—	A	C. sanguinea	Swida sanguinea C. A. Mey. — <i>Cornus sanguinea</i> L.	A
B. papyracea	B. papyrifera Marsh. — <i>B. papyracea</i> Ait.	B2	Corylus avellana	Corylus avellana L.	A
B. persicaefolia (hort.)	—	B2	C. avellana atropurpurea	C. avellana 'Atropurpurea'	B1
Caprifolium Italicum	Lonicera caprifolium L. — <i>Caprifolium italicum</i> Medic.	B1	C. avellana f. aurea	C. avellana 'Aurea'	B2
Caragana arborescens	Caragana arborescens Lam.	B1	C. avellana laciniata	C. avellana 'Laciniata'	B2
Carpinus betulus	Carpinus betulus L.	A	Cotoneaster acuminata	Cotoneaster acuminata Lindl.	C1
C. betulus fol. purpur	C. betulus 'Purpurea'	C1	C. lucida	C. lucida Schlecht.	B2
C. betulus quercifolia	C. betulus 'Quercifolia'	B2	C. nigra	C. melanocarpus Fisch. ex Blytt. — <i>C. nigra</i> Fries.	B2
Carya alba	Carya alba (L.) C. Koch	B2	Crataegus celsiana	—	B2
C. amara	C. cordiformis (Wangh.) K. Koch. — <i>C. amara</i> Nutt.	B2	C. coccinea	C. coccinea L.	B1
Catalpa speciosa	Catalpa speciosa (Warder ex Barney) Warder ex Engelm.	C1	C. crusgalli splendens	C. crus-galli L. 'Splendens'	B1
Cerasus acida	Cerasus collina Lej. & Court. — <i>C. acida</i> Dum.	A	C. edulis	—	B2
C. avium	C. avium (L.) Moench.	A	C. lobata	—	B2
C. Mahaleb	Padellus mahaleb (L.) Vass. — <i>C. mahaleb</i> (L.) Mill.	A	C. macroantha	C. macroantha Lodd.	B2
Clematis hybrida grandiflora	Clematis × jackmanii Moore?	B2	C. nigra	C. nigra Waldst. & Kit.	B2
C. integrifolia	C. integrifolia L.	A	C. oxyacantha	C. oxyacantha L.	A
C. Lawsoniana	= C. lanuginosa Lindl. × C. florida Thunb.	B2	C. oxyacantha f. roseo	C. oxyacantha 'Rosea'	B2
C. tubulosa	—	B2	C. oxyacantha rubro	C. oxyacantha 'Rubra'	B2
C. vitalba	C. vitalba L.	A	C. pyracantha	Pyracantha coccinea Roem. — <i>Crataegus pyracantha</i> Medic.	C1

Продовження табл. 1.			Продовження табл. 1.		
Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*	Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*
<i>C. sanguinea</i>	<i>C. sanguinea</i> Pall.	B1	<i>F. excelsior</i>	<i>F. excelsior</i> L.	A
<i>Cydonia vulgaris</i>	<i>Cydonia oblonga</i> Mill. — <i>C. vulgaris</i> Pers.	B2	<i>F. excelsior aurea</i>	<i>F. excelsior</i> 'Aurea'	B2
<i>Cytisus gracilis</i>	—	B2	<i>F. excelsior linearis</i>	<i>F. excelsior</i> 'Asplenifolia'?	B2
<i>C. laburnum</i>	<i>Laburnum anagyroides</i> Medic. — <i>Cytisus laburnum</i> L.	B1	<i>F. excelsior simplicifolia</i>	<i>F. excelsior</i> 'Diversifolia'?	B2
<i>C. nigricans</i>	<i>Lembotropis nigricans</i> (L.) Griseb. — <i>Cytisus nigricans</i> L.	A	<i>F. excelsior pendula</i>	<i>F. excelsior</i> 'Pendula'	B1
<i>C. sessilifolius</i>	<i>Cytisus sessilifolius</i> L.	A	<i>F. Mandshurica</i>	<i>F. mandshurica</i> Rupr.	B2
<i>Daphne mezereum</i>	<i>Daphne mezereum</i> L.	A	<i>F. Ormus</i> (Manna)	<i>F. ornus</i> L.	C2
<i>Deutzia crenata</i>	<i>Deutzia scabra</i> Thunb. — <i>D. crenata</i> Siebold & Zucc.	B2	<i>F. rotundifolia</i>	<i>F. oxycarpa</i> Willd. — <i>F. rotundifolia</i> auct. p.p.	C1
<i>D. candidissima</i>	<i>D. scabra</i> 'Candidissima'	B2	<i>Gleditsia triacanthos</i>	<i>Gleditsia triacanthos</i> L.	B2
<i>D. crenata fl. pl. niveo</i>	<i>D. scabra</i> 'Nivea'	B2	<i>G. triacanthos inermis</i>	<i>G. triacanthos</i> 'Inermis'	B2
<i>D. crenata fl. pl. roseo</i>	<i>D. scabra</i> 'Rosea'	B2	<i>Ribes uvacrispum</i>	<i>Grossularia uva-crispa</i> (L.) Mill. — <i>Ribes uva-crispum</i> L.	A
<i>D. gracilis</i>	<i>D. gracilis</i> Siebold & Zucc.	B2	<i>Humulus lupulus</i>	<i>Humulus lupulus</i> L.	A
<i>Dimorphantus Mandscharicus</i>	<i>Kalopanax septemlobus</i> (Thunb.) Koidz.	B2	<i>Hutteia Japonica</i>	<i>Astilbe japonica</i> (Morr. et Decne.) A. Gray? — <i>Hoteia japonica</i> Morr. et Decne.	B2
<i>Elaeagnus angustifolia</i>	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	C1	<i>Hydrangea quercifolia</i>	<i>Hydrangea quercifolia</i> Bartr.	C1
<i>Evonymus Europaea</i>	<i>Euonymus europaea</i> L.	A	<i>Jamesia americana</i>	<i>Jamesia americana</i> Torr. et Gray	B2
<i>E. verrucosa</i>	<i>E. verrucosa</i> Scop.	A	<i>Juglans Americ. cinerea</i>	<i>Juglans cinerea</i> L.	B2
<i>Fagus ferruginea</i>	<i>Fagus grandifolia</i> Ehrh. — <i>F. ferruginea</i> Ait.	B2	<i>J. Americ. nigra</i>	<i>J. nigra</i> L.	B2
<i>F. sylvatica</i>	<i>F. sylvatica</i> L.	B2	<i>J. regia laciniata</i>	<i>J. regia</i> L. var. <i>laciniata</i> Loud.	C2
<i>F. sylvatica f. atropurpurea</i>	<i>F. sylvatica</i> 'Atropurpurea'	B2	<i>Koehltreuteria paniculata</i>	<i>Koehltreuteria paniculata</i> Laxm.	C2
<i>F. sylvatica Brocklesby</i>	<i>F. sylvatica</i> 'Brocklesby'	C2	<i>Ledum palustre</i>	<i>Ledum palustre</i> L.	A
<i>F. sylvatica comptonaeifolia</i>	<i>F. sylvatica</i> 'Comptonaeifolia'	C1	<i>Lonicera Alberti</i>	<i>Lonicera alberti</i> Regel	B2
<i>Fraxinus Americana alba</i>	<i>Fraxinus americana</i> L. 'Alba'	B2	<i>L. alpigena</i>	<i>L. alpigena</i> L.	B2
<i>F. Americana nigra (sambucifolia)</i>	<i>F. nigra</i> March. — <i>F. sambucifolia</i> Lam.	B2	<i>L. caerulea</i>	<i>L. caerulea</i> L.	A
<i>F. Americ. pubescens</i>	<i>F. pennsylvanica</i> March. — <i>F. pubescens</i> Lam.	B2	<i>L. Kamczatka</i>	<i>L. caerulea</i> L. — <i>L. kamtschatica</i> (Sevast.) Pojark.	B2
<i>F. aucubaefolia</i>	<i>F. pennsylvanica</i> 'Aucubaefolia'	B2	<i>L. hispida</i>	<i>L. hispida</i> Pall. ex Schult.	B2
			<i>L. ledebourii</i>	<i>L. ledebourii</i> Eschsch.	B2
			<i>L. nigra</i>	<i>L. nigra</i> L.	B2
			<i>L. Smithiana</i>	—	B2
			<i>L. tartarica fl. albo</i>	<i>L. tartarica</i> L.	B1
			<i>L. tartarica fl. roseo</i>	<i>L. tartarica</i> 'Rosea'	B1

Продовження табл. 1.			Продовження табл. 1.		
Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*	Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*
Lycium barbarum	Lycium barbarum L.	A	P. laurifolia	P. laurifolia Ledeb.	B2
Maclura aurantiaca	Maclura pomifera (Rafin.) Schneid. — <i>M. aurantiaca</i> Nutt.	C2	P. pyramydalis (Italica)	P. italica (Du Roi) Moench. — <i>P. pyramidalis</i> Roz.	B2
Mahonia repens	Mahonia repens (Lindl.) G.Don.	B2	P. simonii	P. simonii Carr.	B2
Morus rubra	Morus rubra L.	C1	P. tremula	P. tremula L.	A
Periploca graeca	Periploca graeca L.	C1	P. tremula pendula	P. tremula 'Pendula'	B2
Philadelphus coronarius	Philadelphus coronarius L.	B1	Prunus cerasifera fol. purpur.	Prunus divaricata Ledeb. 'Atropurpurea' — <i>P. cerasifera</i> Ehrh.	C1
P. coronarius nanus	P. coronarius 'Nana'	B2	P. spinosa sylvestris	P. spinosa L.	A
P. coronarius cochleatus	P. coronarius 'Cochleatus'	B2	Prunus padus	Padus avium Mill.	A
P. coronarius Kamczafcka	P. coronarius	B2	Prunus padus serotina	P. serotina (Ehrh.) Agardh.	B2
P. coronarius grandiflorus	P. grandiflorus Willd.	B2	Ptelea trifoliata	Ptelea trifoliata L.	B2
Pirus malus baccata microcarpa	Malus baccata (L.) Borkh.	B2	Pterocarya caucasica	Pterocarya pterocarpa (Michx.) Kunth ex I.Iljinsk. — <i>P. caucasica</i> C.A.M.	B2
Pirus malus cerasifera xanthocarpa	M. cerasifera Spach	B2	Quercus alba	Quercus alba L.	B2
Pirus malus floribunda	M. floribunda Siebold	B2	Q. elongata	Q. longifolia C. Koch?	B2
Pirus malus odorata	M. spectabilis (Ait.) Borkh.?	B2	Q. alba macrocarpa	Q. alba L.	B2
Pirus malus prunifolia	M. prunifolia (Willd.) Borkh.	B2	Q. alba olivaeformis	Q. macrocarpa Michx 'Olivaeformis'	B2
Pirus malus acerba	M. sylvestris L.	B2	Q. alba olivaeformis Hampterii	Q. macrocarpa 'Hampterii'	B2
Pirus malus Sieboldii	M. toringo Siebold. — <i>M. sieboldii</i> (Regel) Rehd.	B2	Q. Cerris	Q. cerris L.	B2
Pirus Maulei	Chaenomeles maulei (Mast.) C.K.Schneid.	C1	Q. Cerris castaneifolia	Q. castaneifolia C.A. May.	B2
Spiraea opulifolia	Physocarpus opulifolius (L.) Maxim. — <i>S. opulifolia</i> L.	B2	Q. Cerris macranthera	Q. macranthera Fisch.& C.A. May. ex Hohen.	B2
Pyrus coccinea	Pyrus communis L. 'Coccinea'	B2	Q. coccinea	Q. coccinea Moench.	B2
P. communis	P. communis	B2	Q. coccinea falcata	Q. falcata Michx.	B2
Platanus orientalis	Platanus orientalis L.	C1	Q. coccinea palustris	Q. palustris Moench.	B2
P. orientalis argenteo var.	Platanus orientalis 'Argentea'	C2	Q. coccinea rubra	Q. rubra L.	B2
Populus alba	Populus alba L.	B1	Q. Hartwissiana (Iberica hort.)	Q. hartwissiana Stev.	B2
P. bolleado (arg. pyram.)	P. bolleana Lauche?	B2	Q. nigra aquatica	Q. nigra L.	C1
P. Canadensis	P. deltoides Marsh. — <i>P. canadensis</i> auct.	B1	Q. sessiliflora Louettii	Q. petraea L. ex Liebl. 'Louetti' — <i>Q. sessiliflora</i> Salisb.	B2
P. la olvea	P. 'La olvea'	B2	Q. sessiliflora Sieboldii	Q. petraea 'Sieboldii'	C1

Продовження табл. 1.			Продовження табл. 1.		
Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*	Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*
Q. pedunculata	Q. robur L. — Q. pedunculata Ehrh.	B2	Rubus caesius	Rubus caesius L.	A
Q. pedunculata carnose striata	Q. robur 'Carnose'	B2	R. idaeus	R. idaeus L.	A
Q. pedunculata Dauvesii pend.	Q. robur 'Dauvesii'	D	R. odoratus	R. odoratus L.	B2
Q. pedunculata fol. atropurpur.	Q. robur 'Atropurpurea'	B2	Salix acuminata (spuria)	Salix acuminata Koch	B2
Q. pedunculata Concordia	Q. robur 'Concordia'	B2	S. alba	S. alba L.	A
Q. pedunculata fastigiata	Q. robur 'Fastigiata'	A	S. alba argentea	S. alba 'Splendens' — S. a. var. argentea Wimm.	A
Q. pedunculata pectinata	Q. robur 'Pectinata'	B2	S. alba vitellina aurea	S. alba 'Vitellina'	A
Q. peduncu- lata fastigiata Sinnickii	Q. robur 'Fastigiata Sinnickii'	B2	S. alba argentea elegantissima	S. alba 'Vitellina Pen- dula'?	B2
Q. pedun- culata Fiirst Schwarzenberg	Q. robur 'Fiirst Schwarzenberg'	B2	S. alba leu- cophylia (?)	S. alba 'Leucophylia'	B2
Q. peduncu- lata fol. argent. marg.	Q. robur 'Argenteo- marginata'	B2	S. alba regalis	S. alba 'Regalis'	B2
Q. pedunculata fol. argent. pictis	Q. robur 'Variegata'	B2	S. Americana nigra (hort.)	S. purpurea L. × S. triandra L.	B2
Q. Phellos	Q. phellos L.	D	S. Amygdalina Italica nigra	S. triandra L. 'Nigra'	B2
Q. Phellos im- bricaria	Q. imbricaria Michx.	D	S. Amygdalina Micheliana	S. triandra 'Micheli- ana'	B2
Q. Prinus mou- ticola	Q. prinus L.	C1	S. Amygdalina superba	S. triandra 'Superba'	B2
Rhamnus fran- gula	Frangula alnus Mill. — Rhamnus frangula L.	A	S. Amygdalina varia	S. triandra 'Varia'	B2
Ribes nigrum	Ribes nigrum L.	A	S. angustifolia (hort.)	S. wilhelmsiana Bieb.?	B2
Robinia pseudo- Acacia	Robinia pseudoacacia L.	B1	S. aurita	S. aurita L.	A
R. pseudo- Acacia crispa	R. pseudoacacia 'Crispa'	B2	S. Babylonica (?) (hort.)	S. babylonica L.	B2
R. pseudo- Acacia viscosa amoena	R. viscosa Vent.	B1	S. Babylonica vera	S. babylonica	B2
Rosa amurensis	Rosa rugosa Thunb.?	B2	S. Baron Salomon	S. 'Baron Salomon'	B2
R. canina rosea	R. canina L.	A	S. caprea	S. caprea L.	A
R. canina alba	R. canina	B2	S. Caspica acuti- folia	S. caspica Pall.	B2
R. canina rosea pumila	R. canina	A	S. Caspica prostrata (vera?)	S. caspica 'Prostrata'	B2
R. lutea	R. foetida Herrm. — R. lutea Mill.	D	S. Caspica pruinosa	S. caspica 'Pruinosa'	B2
R. lutea bicolor	R. foetida var. bicolor (Jacq.) Willm.	D	S. Caspica prui- nosa acutifolia	S. caspica 'Pruinosa Acutifolia'	B2
R. melanocarpa	R. pimpinellifolia L.?	A	S. crispa (hort.)	S. 'Crispa'	B2
			S. Daphnoides	S. daphnoides Vill.	B2
			S. Dasyclados	S. dasyclados Vimm.	B2
			S. Forbeyana	S. × forbiana Sm. (= S. purpurea L. × S. viminalis L.)	B2
			S. fragilis	S. fragilis L.	A

Продовження табл. 1.			Продовження табл. 1.		
Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*	Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інтродукції*
S. Himalaya (hort.)	S. hastata L.? — S. hastata var. <i>himalayensis</i> Dress.	B2	Sambucus nigra	Sambucus nigra L.	B2
S. hippophaëfolia (?)	—	B2	S. nigra laciniata	S. nigra 'Laciniata'	A
S. Josephinae (hort.)	S. 'Josephinae'	B2	S. racemosa	S. racemosa L.	B1
S. Lago di Garda (hort.)	S. 'Lago di Garda'	B2	Spiraea laevigata	Sibiraea laevigata (L.) Maxim. — S. laevigata L.	B2
S. laurina	—	B2	S. Lindleyana	Sorbaria lindleyana (Wall.) Maxim. — <i>Spiraea lindleyana</i> Wall.	B1
S. mollissima	S. × mollissima Ehrh. (= S. triandra × S. viminalis)	B2	Sorbus Aria heterophylla	Sorbus aria (L.) Crantz	B2
S. pendula Souchet	S. 'Pendula Souchet'	B2	S. Aria intermedia	S. intermedia (Ehrh.) Pers.	B2
S. pentandra	S. pentandra L.	A	S. Aria intermedia guerrifolia	S. intermedia 'Querrifolia'	B2
S. purpurea angustifolia	S. purpurea L. f. angustifolia Illitsch.	B2	S. Aria latifolia	S. latifolia Pers.	B2
S. purpurea fastigiata	S. purpurea 'Fastigiata'	B2	S. aucuparia Americana	S. aucuparia L.	B2
S. purpurea Helix	S. purpurea 'Helix'	B2	S. aucuparia microcarpa	S. aucuparia	B2
S. purpurea mascula	S. purpurea 'Mascula'	B2	S. aucuparia Europaea	S. aucuparia	A
S. purpurea Napoleonis	S. purpurea 'Napoleonis'	B2	S. aucuparia Europaea sambucifolia	S. aucuparia 'Sambucifolia'	B2
S. purpurea Schulze	S. purpurea 'Schulze'	B2	Spiraea callosa	Spiraea japonica L. — S. callosa Thunb.	B2
S. purpurea Uralensis	S. purpurea	B2	S. Fortunei	S. japonica f. fortunei (Planch.) Rehd. — S. fortunei Planch.	B2
S. purpurea viminalis aurea (spuria)	S. purpurea 'Aurea'	B2	S. Cantonensis flore pl.	S. cantonensis Lour.	C1
S. purpurea virescens	S. purpurea 'Virescens'	B1	S. Cantonensis flore simpl.	S. cantonensis	B2
S. rosmarinifolia (hort.)	S. rosmarinifolia L.	B2	S. chamaedrifolia	S. chamaedrifolia L.	B1
S. rosmarinifolia Polesica	S. rosmarinifolia	B2	S. carpinifolia	S. latifolia (Ait.) Borkh. — S. carpinifolia Willd.	B2
S. samogitiana (hort.)	S. 'Samogitiana'	B2	S. confusa	S. media Franz Schmidt. — S. confusa Rgl.	B2
S. Seboldii pendula	S. 'Seboldii Pendula'	B2	S. Douglasii	S. douglasii Hook	B2
S. triandra	S. triandra L.	A	S. Hoockeriana	—	B2
S. viminalis	S. viminalis L.	B2	S. hypericifolia	S. hypericifolia L.	B1
S. viminalis alopercuroides	S. viminalis 'Alopercuroides'	B2	S. filipendula	—	B2
S. viminalis cinnamonea	S. viminalis 'Cinnamonea'	B2	S. Nobleana	S. × sanssouciana C. Koch (= S. douglasii × S. japonica) — S. nobleana Hook.	B2
S. viminalis long-skin	S. viminalis 'Long-skin'	B2	S. salicifolia	S. salicifolia L.	B2
S. viminalis regalis	S. viminalis 'Regalis'	B2			

Історія та сучасний стан садово-паркового ансамблю у Молочках

Продовження табл. 1.			Закінчення табл. 1.		
Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інт-родукції*	Оригінальна назва таксона	Сучасна назва таксона	Успішність інт-родукції*
S. syringaefflora	S. × syringaefflora Lem. (= S. albi-flora (Miq.) Zbl. × S. salicifolia L.)	B2	Ulmus campestris	Ulmus minor Mill. – <i>U. campestris</i> L.	A
S. triloba Van-Houttei	S. vanhouttei (Briot) Zab.	B2	U. campestris Berardii	U. minor 'Berardii'	B2
S. ulmifolia	S. chamaedrifolia L. – <i>S. ulmifolia</i> Scop.	B2	U. campestris viminalis	U. minor 'Viminalis'	B2
Symphoricarpos racemosus	S. albus (L.) Blake – <i>S. racemosus</i> Michx.	B2	U. montana atropurpurea	U. scabra Mill. 'Atropurpurea' – <i>U. montana</i> With.	B2
S. orbiculatus folius aureo	S. orbiculatus Moench 'Variegata'	B2	U. montana crispa	U. scabra 'Crispa'	B2
S. orbiculatus margin	S. orbiculatus 'Margin'	B2	U. montana dampierii fastig.	U. scabra 'Fastigiata'	B2
Syringa Chinesis Metensis	Syringa chinensis Willd. 'Metensis'	B2	U. montana pendula	U. scabra 'Pendula'	B2
S. Chinesis rubra	S. chinensis 'Saugearubra'	B2	U. montana superba	U. scabra 'Superba'	B2
S. Josikaea	S. josikaea Jacq.	B2	U. suberosa	Ulmus minor Mill. – <i>U. suberosa</i> Moench	A
S. Persica laciniata	S. persica L. 'Laciniata'	C1	Viburnum lantana	Viburnum lantana L.	A
S. Persica rubra (hort.)	S. persica 'Rubra'	B1	V. lentago	V. lentago L.	B2
S. vulgaris alba	S. vulgaris L.	B1	V. opulus	V. opulus L.	A
S. vulgaris coerulea	S. vulgaris	B1	V. opulus roseum	V. opulus 'Roseum'	B1
S. vulgaris rubra nana	S. vulgaris	B1	Virgilia lutea	Cladrastis kentukea (Dum.-Cours.) Rudd. – <i>Virgilia lutea</i> Michx.	B2
Tamarix Gallica	Tamarix ramosissima Ledeb. – <i>T. gallica</i> Bieb.	C1	Vitis Amurensis	Vitis amurensis Rupr.	C1
T. Tartarica	T. tetrandra Pall.? – <i>T. taurica</i> Pall.	B1	V. sylvestris	V. sylvestris C.C. Gmel.	B1
Tilia Americana grandifolia	Tilia americana L. f. macrophylla (Bayer) V. Engl.	B2	Weigela amabilis	Weigela florida (Bge.) DC. – <i>W. amabilis</i> hort.	B2
T. dasystyla	T. dasystyla Stev.	B2	W. grandiflora	W. coraensis Thunb. – <i>W. grandiflora</i> C. Koch	B2
T. intermedia vulgaris	T. × vulgaris Hayne (= T. cordata Mill. × T. platyphyllos Scop.)	A	W. Kamczatka	W. middendorffiana (Carr.) C. Koch?	B2
T. parvifolia	T. cordata. – <i>T. parvifolia</i> Ehrh.	A	W. versicolor	W. floribunda (Siebold & Zucc.) C. Koch var. versicolor (Siebold & Zucc.) Rehd.	B2
T. Pannonica	T. europaea L.?	A	Glycine Chinesis	Wisteria sinensis (Sims) Sweet. – <i>Glycine sinensis</i> Sims.	C1
T. platyphyllos asplenifolia	T. europaea 'Laciniata' – <i>T. platyphylla</i> δ asplenifolia Koch	A			
T. platyphyllos	T. platyphyllos	A			
T. tomentosa argentea	T. tomentosa Moench 'Argentea'	B2			

Примітка. * Пояснення в тексті.

Таблиця 2. Характеристика дерев, які збереглися від старого парку в Молочках до нашого часу

Особини виду	Висота, м	Діаметр, см
<i>Pinus strobus</i>	27,0	73
<i>Pinus strobus</i>	23,0	68
<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'	26,0	73
<i>Tilia cordata</i>	26,0	82
<i>Tilia cordata</i> *	26,0	66
<i>Tilia platyphyllos</i> **	20,0	68
<i>Tilia platyphyllos</i>	19,5	79
<i>Tilia platyphyllos</i>	19,0	56
<i>Picea abies</i>	23,0	54
<i>Populus tremula</i>	27,0	103

Примітка. * Верхівка крони зламана;
** є морозобоїни.

Рис. 3. *Quercus robur* 'Fastigiata'

Рис. 4. *Pinus strobus*

Серед інтродуцентів багато рідкісних для природної флори України видів (*Amygdalus nana*, *Betula humilis*, *Fraxinus ornus*, *Lonicera caerulea*, *Rhododendron luteum*, *Quercus petraea*, *Syringa josikaea*, *Vitis sylvestris* та ін.).

У групі В представлено зимостійкі інтродуковані види, підвиди, форми, культивари, всього — 312 рослин. Серед них виділяємо підгрупу В1 (в оригіналі — d.z.) — це види, інтродуковані задовго до 1862 р., які на той час вже досягли дорослого віку (*Juniperus sabina*, *Picea rubra*, *Pinus strobus*, *Aesculus hyppocastanum*, *Parthenocissus quinquefolia*, *Berberis canadensis*, *Lonicera caprifolium*, *Swida alba*, *Crataegus coccinea*, *C. sanguinea*, *Laburnum anagyroides*, *Lonicera tatarica* тощо, всього — 41 вид), та підгрупу В2, представлену молодими рослинами, інтродукованими незадовго до 1862 р., — 271 вид та форма.

До групи С — незимостійких інтродукованих видів і форм, які вимагають укриття у холодну пору року, віднесено 58 рослин. У цій групі виділено підгрупу рослин С1 (в оригіналі — ?), які добре перезимовують під накриттям, — 41 таксон, і підгрупу рослин, які погано перезимовують навіть в умовах накриття — С2 (в оригіналі — ??), — 17 таксонів. До групи D (0), віднесено види і форми, які випали, — 26 таксонів. Цікаво, що автор відносить до незимостійких види, які нині вважаються цілком зимостійкими в аналогічних до умов Молочок умовах Києва (*Ginkgo biloba*, *Taxus baccata*, *Elaeagnus angustifolia*, *Fagus sylvatica*, *Vitis amurensis*, *Platanus orientalis*). Імовірно, в середині XIX ст. в умовах регіону зими були більш суворими, ніж тепер.

Багато видів і форм, наведених у статті, в сучасних дендрологічних та флористичних зведеннях [1–3] не трапляються і, очевидно, не вирощуються в Україні. Переважно це стосується внутрішньовидових таксонів — форм і культиварів, рідше — видів (*Pinus benthamiana*¹, *P. deflexa*, *Alnus serrulata*, *Betula odorata*, *Salix hippophaëfolia*, *S. laurina*, *Spiraea Hooskeriana*, *S. filipendula*).

У 1919 р. садиба в Молочках була зруйнована. Відтоді почалося варварське винищення насаджень парку, яке досі триває. Основні характеристики невеликої кількості дерев, які збереглися, наведено в табл. 2.

Особливий інтерес становлять ті види рослин, які детально описані в каталозі і збереглися до нашого часу. Крім таблиці, у каталозі є розділ «Зауваження» («Uwagi»), в якому детально описано історію інтродукції в Молочках *Abies Taschkendica* (hort.), *Juniperus communis stricta* (Hyperbatica), *J. communis Suecica*, *Picea nana Zamoyaska* (hort.), *Quercus pedunculata fastigiata Sinnickii*, *Tilia platyphyllos asplenifolia*.

¹ Далі по тексту назви наведено за оригіналом.

Рис. 5. Сучасний вигляд дендропарку в Молочках

До нашого часу збереглися особини лише двох останніх видів (рис. 3).

За сорок років до складання конспекту Олександр Сінніцький, перебуваючи на польованні в діброві великого лісу біля с. Карпівці (Чуднівський р-н Житомирської обл.), виявив унікальний 100-річний дуб пірамідальної форми (за сучасною номенклатурою — *Quercus robur* ‘Fastigiata’). Біля нього було знайдено 12-річний сіянець дуба пірамідальної форми, який був завезений до Молочок і висаджений у парку. Нині цей 200-річний дуб перебуває в хорошому стані і, вочевидь, є найстарішим пірамідальним дубом в Україні (див. рис. 3).

Tilia platyphyllos asplenifolia вирощено в Молочках із насіння, завезеного із Сілезії за 10 років до складання каталогу [7]. Двоє із трьох 160-річних дерев цієї липи перебувають у задовільному стані. Стовбур третьої липи пошкоджений морозобоїною.

Серед видів, які збереглися до нашого часу, своїми високими ландшафтно-естетичними якостями вирізняються дві сосни веймутові (*Pinus strobus*), які ростуть на відкритому місці і мають розкішні крони. Дереву здорові, без ознак грибкових захворювань, до яких часто схильні веймутові сосни (рис. 4).

Центральна вулиця села поділяє парк на дві частини. Старі дерева збереглися у

тій частині парку, яка прилягає до сільради та школи (рис. 5). На протилежному боці, де проводиться будівництво церкви, всі дерева нещодавно були вирубані. До парку прилягає територія колишнього фруктового саду. Тут збереглися окремі вікові дерева горіха грецького, які відрізняються великими за розмірами плодами, яблуні та груші.

Ближче до русла р. Тетерів, яка бере свій початок за 4 км від Молочок, розташований лісопарк. Його основу складають вікові липи (*Tilia cordata*), між якими в 50-х роках ХХ ст. були закладені густі ялинові насадження.

Таким чином, від унікальної пам'ятки садово-паркового мистецтва залишилися лише окремі фрагменти. Щоб уберегти старі дерева парку в Молочках від винищення, необхідно оголосити територію, на якій вони зростають, парком-пам'яткою садово-паркового мистецтва.

1. *Деревья и кустарники СССР. Дикорастущие, культивируемые и перспективные для интродукции* / Под ред. С.Я. Соколова и др. — М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1949. — Т. 1. — 463 с.; 1951. — Т. 2. — 612 с.; 1954. — Т. 3. — 872 с.; 1958. — Т. 4. — 975 с.; 1960. — Т. 5. — 544 с.; 1962. — Т. 6. — 380 с.

2. *Скворцов А.К. Ивы СССР. Систематический и географический обзор.* — М.: Наука, 1968. — 263 с.

3. *Черепанов С.К. Сосудистые растения России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР).* — СПб.: Мир и семья, 1995. — 991 с.

4. *Aftanazy R. Materiały do dziejów rezydencji. Dawne wojewódstwo Kijowskie. Urzupelnienie do tomów I–XI.* — Warszawa, 1993. — Т. XI А. — 719 s., Т. XI В. — 288 s.

5. *Drege J. Ogrody w Polsce* // *Wielka Encyclopedia Powszeschna Ilustrowana.* — Warszawa, 1904. Serja II. — Т. 3-4. — S. 906–958.

6. *Liwski J.B. Moloczki* // *Tygodnik Ilustrowany.* — 1881. — Т. 12. — S. 138.

7. *X.Z. Katalog sprawozdawczy. Spis drzew i krzewów hodowanych w gruncie w Moloczках (popudn. gubernia Wołyńska od roku 1862 i gatunków tamże dziko rosnących* // *Osobny odbytek z "Ogrodnik Wołyński"*, 1889. — 8 s.

Рекомендував до друку
Ю.О. Клименко

В.І. Мельник, А.Р. Баранський, А.І. Шиндер

Национальный ботанический сад
им. Н.Н. Гришко НАН Украины,
Украина, г. Киев

ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ САДОВО-ПАРКОВОГО АНСАМБЛЯ В МОЛОЧКАХ

Освещена история дендрологического парка в Молочках (Чудновский р-н Житомирской обл.). Проанализирован составленный в 1862 г. «Каталог деревьев и кустарников, произрастающих в открытом грунте в Молочках». Предложено объявить старые деревья парка ботаническими памятниками природы.

V.I. Melnyk, O.R. Baransky, O.I. Shnyder

M.M. Gryshko National Botanical Gardens,
National Academy of Sciences of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

HISTORY AND MODERN STATE OF LAND- SCAPE ARCHITECTURE IN MOLOCHKI

The history of dendrological park in Molochki (Chudnivskij district Zhytomirskij region) is elucidated. Composing in 1862 «Catalog of trees and shrubs cultivated in Molochki», which is analysed. Recommendations for organisation of botanical monument of nature are given.